
Col·laboracions

Si donem una repassada als 14 butlletins anteriors a aquest, no us cabrà cap dubte: el nom del nostre poble sempre l'hem escrit amb erra. La nostra convicció, la del C.E.A., per tant, és clara. Quan l'amic i soci Isidre Valldosera ens proposà la publicació d'un article on defensava la supressió d'aquesta lletra muda, restàrem un xic desconcertats: era la nostra revista el lloc adequat per a encetar un debat sobre un afer ortogràfic? Vàrem establir un intercanvi d'opinions amb l'autor de la polèmica col·laboració i, a la fi, acordàrem publicar-la acompanyada d'un altre article amb l'opinió contrària, amb la bona intenció que el lector se'n faci una idea i judiqui la posició més encertada.

D'ALCOVÉ RES DE BO EN VE

La frase completa és, com tots deveu saber, *D'Alcové res de bo en ve i si res de bo hi va no ho deixen tornar*. De bon antuvi, això pot semblar més aviat, en certa forma, pejoratiu per a la nostra Vila. Però si ho examinem amb una inclinació de simpatia, també podríem trobar que es tracta d'un elogi. Anem a veure: *D'Alcové res de bo en ve* vol dir que tot el bo s'ha quedat allí i no ho deixen sortir. *I si res de bo hi va no ho deixen tornar*. Això complementa l'anterior, ja que el que de bo hi va allí es queda, o sigui que tampoc no ho deixen marxar. Per tant, tot el que hi ha allà dins és cosa bona. Espero que tots els que estimen la nostra Vila ho acceptaran d'aquesta manera.

Els amables lectors que tinguin la bondat i la paciència de llegir-me hauran pogut observar que he escrit ALCOVÉ sense la erra final, car jo crec que potser ha arribat l'hora de catalanitzar el nostre nom. Tots hem vist, últimament, el de Lleida i Girona i moltes altres poblacions, així com també Vic i Montblanc han suprimit la *ache* final tot el qual fa suposar que ha arribat l'hora de reivindicar uns principis irrenunciables. A mi, això d'*Alcover* em sona a València, ja que tant a València com a les Illes s'estil·la la erra final. Així veiem els cognoms Fuster, Ferrer etc. que ells escriuen així mentre a Catalunya posem Fusté, Mercadé, Giné etc. Per tant, jo crec que, en català de Catalunya, estaria millor *Alcové*: Naturalment, això no passa de ser una opinió personal sense ànima de polemitzar, si bé algú m'ha dit que, en suprimir la erra no podríem dir-nos Alcoverencs. Penso que això no deu influir en la nostra denominació; ja sempre he recordat la primera vegada que vaig anar a Extremadura i vaig enterar-me que, als de Badajoz, els deien *Pacenses*, com als de Calatayud els anomenen *Bilbilitanos* i als de San Sebastián *Donostiarras*, etc. etc. La qual

cosa demostra que, en molts casos, no té res a veure el nom de la població amb la nominació dels seus habitants. També tinc en compte el nom primitiu que, segons la *Monografia Històrica* de Josep Aladern, els alarbs l'anomenaren Al-Kover i que amb el temps va canviar fins quedar amb el nom actual, però crec que encara es podria fer un nou canvi i deixar el nom tal com proposo i considero que és ara, precisament, el moment més oportú.

Aquí queda exposat el meu punt de vista sobre una qüestió que fa molts anys em ballava pel pensament i agraeixo molt sincerament que se m'hagi permès exposar en un lloc preuat per a mi com és la revista del C.E.A.

I si algú no està d'acord en el que acabo d'escriure, que demani la paraula, ja que espero que, de la mateixa manera que jo he pogut donar la meva opinió, aquestes pàgines estaran obertes per als que no agradi el meu criteri sobre el particular. I poden creure els contra-opinants que jo llegiré amb la màxima atenció qualsevol notícia en relació a aquest assumpte, car el sol fet d'exposar un criteri —sigui el que sigui— voldrà dir que l'exponent estima la nostra Vila i s'interessa per les nostres coses i per la meua part el considero un amic, encara que tinguem opinions contràries.

ISIDRE VALLDOSERA

ALCOVER AMB ERRA COM ROSER

Del que no hi ha cap dubte és que, ja des dels seus orígens, el nom del nostre poble s'ha escrit amb erra final. Només ens cal repassar alguns documents i articles que aquí mateix s'han publicat per a comprovar-ho. En els diferents testimonis conservats s'observen grafies ben diferents: *alco-verio*, *lo Cuver*, *Alcover*, *Alcober*, etc. Però la erra mai no hi manca, de no ser en documents molt posteriors, coincidents amb la decadència cultural catalana. Podríem començar, doncs, preguntant-nos què hi fa aquesta erra en el nostre topònim.

Josep Aladern va donar diverses versions. Que si **Alcover** provenia de l'àrab **Al-kover** o si més aviat era una corrupció de la fórmula **Falcó Ver**. El nostre admirat convilatà, el primer que gosà historiar el nostre passat, estimava molt el nostre poble i, fruit del seu romanticisme, cercava els millors orígens per a la nostra vila, tot recobrint la veritat de llegenda. Però avui, maldament ens pesi, les seves teories lingüístiques ja no són

acceptades. Cal cercar l'etimologia del nostre poble en la forma **al-kobbáir**, que significa, més o menys, **el pesador**. Tot i que l'article **al** i el mot **kobba** són àrabs, la desinència prové de la llatina **-arŷu**; i és en aquesta desinència on hi ha la erra motiu de polèmica.

Fins aquí l'origen. Per què l'hem de mantenir en l'actualitat? Una primera raó es troba en la unitat de la llengua catalana cosa que, malgrat permetre diferències dialectals, només admet una normativa ortogràfica. El mot *Alcover* existeix a diferents indrets de les terres de parla catalana. A Vila-real (País Valencià) existeix una torre d'Alcover i aquest mateix nom és un estès cognom que trobem per tot arreu. Seria absurd que, en una llengua, s'observessin grafies diferents per a una mateixa paraula. El nom del nostre poble es pronuncia /əlkubé/ a la zona central del català, /alkovér/ al País Valencià, /əlkové/ a Mallorca, /alkobér/ a Lleida, etc. Però només hi pot haver una grafia: **Alcover**. Algú pot dir que es podria suprimir la erra en tot l'àmbit lingüístic del català. Però: no és més fàcil obviar una lletra muda (com fem nosaltres) que no pas haver de pronunciar una lletra inexistent en l'escriptura (com aleshores haurien de fer els valencians)?

Es diu que, en els cognoms, al País Valencià escriuen aquesta erra, però a Catalunya no; és el cas de Ferrer i Fuster. Però que la gent ho escrigui no vol dir que sigui correcte: obeeix a errors d'escriptura generats en l'època de la decadència, que s'han instal·lat com a cognoms catalans i que esdevenen difícils de corregir per la gran quantitat de paperam legal que caldria revisar. En documents dels segles XVI, XVII i XVIII de l'Arxiu Municipal podem veure el nom d'una mateixa persona escrit de diverses maneres. Així, el cognom d'en *Gabriel Güell* ens apareix *Gell*, *Guell*, *Gel*, *Guel* i *Güell*. Tenint en compte que els cognoms són hereditaris, quan un error s'introduïa en el llinatge d'una família, perdurava ja generació darrera generació. Però això només ocorre amb els cognoms, per la dificultat legal de subsanar errors. En el llenguatge comú, en canvi, l'ortografia s'ha normalitzat. I, així, un senyor es pot dir *Ferré* o *Ferrer*, però l'individu que treballa el ferro es diu *ferrer* a tots els Països Catalans.

Els punts anteriors ens porten a dir que l'existència de la erra final muda d'*Alcover* obeeix a un criteri ortogràfic. Suprimir-la, per tant, hauria d'obeir a un altre criteri similar. Això és: per a suprimir aquesta lletra hauríem d'eliminar totes les erres finals mudes. De fet, és el que s'esdevé en els casos de Vic i Montblanc. La modernització d'aquests mots ha anat acompanyada de la supressió de totes les *ch*: *aubach*, *foch*, etc. I això fou possible fer-ho perquè la *h* era muda a tot arreu de parla catalana. Però ja hem dit que amb la erra final no ho podem fer, car no és muda a tot arreu.

Aprofitem l'ocasió per a parlar d'uns altres canvis: Lleida i Girona. Aquests, però, són d'un altre ordre. Són la normalització d'uns noms que oficialment adoptaven una forma castellana, però que —en català— sempre s'han escrit igual. Aquí, doncs, no hi ha canvi, sinó un simple trastorn

polític. No és el cas d'Alcover, poble al qual ningú no li canvià el nom (llevat dels primers segles) i que ningú no ha pretès de traduir.

Fins aquí hem vist algunes raons, totes elles explicades amb un criteri pedagògic, de fer-les comprensibles a tothom. Ens queda, encara, una raó que el senyor Valldosera esmenta ja: si **Alcover** perdés la *erra*, no ens podríem dir **alcoverencs**. L'autor de l'article, basant-se en la teoria segons la qual el nom no fa la cosa, treu importància a aquesta raó. Però en té. **Alcoverencs** és un mot derivat de la paraula primitiva **Alcover**. Tots sabem que la formació de derivats obeeix a unes normes. Si agafem uns quants gentilicis amb la mateixa terminació *-enc*, veurem com tots els que acaben en vocal tònica afegeixen una *ena* entre el radical i la desinença (castellonenc, savallanenc, etc.). Seguint aquesta norma, els habitants d'un hipotètic **Alcové** serien **alcovenencs**. Però, en ser d'**Alcover**, som **alcoverencs**, com els d'Almoster són **almosterencs** i els del Salvador **Salvadorencs**. I aquesta no és una qüestió de lèxic (com amb els bilbilitans), sinó de gramàtica, de morfologia.

Ben segur que, tant si esteu d'acord amb el que us dic com si no, un dubte deu bullir-vos en el cap. Què significa el títol d'aquest article a mena de rèplica? El senyor Valldosera, en el seu títol ha volgut fer referència a una coneguda dita amb la qual s'identifica el nostre poble per tot arreu del Camp: "D'Alcover, res de bo en ve", que alguns canvien i diuen: "A Alcover, tant s'estimen quedar mal com bé". Doncs, bé, jo també m'he volgut recolzar en una referència popular, tal com és el següent poema inclòs a *Notes per a una Geografia folklòrica de Catalunya* de Valeri Serra i Boldú:

"Gent d'Alcover
sempre fan coses;
fan el Roser
quan no hi ha roses"

J. C. i B.